

Dar atunci cînd încă mai citea scrisoarea, lăcă ce-l trecu subit prin cap: oare acest băietandru infumurat și fanfaron a fost ales de print drept corespondent și, oare, mai știi, o fi singurul lui corespondent de aici? Deși sub forma unei desconsiderații neobișnuite, îl luă totuși pe Kolea la întrebări. Însă „băietandru”, care era întotdeauna supărăcios, de data aceasta nu acordă nici o atenție lipsei sale de considerație; foarte pe scurt și cu răceală, îi explică Aglaiei că, deși îl comunicase prințul pentru orice eventualitate adresa lui permanentă chiar înainte plecării acestuia din Petersburg, oferindu-și pe deasupra și serviciile, acesta era primul serviciu pe care l-l făcea și prima scrisoare primită, iar drept dovadă îi prezentă bilețelul pe care îl primise el însuși. Aglala nu se jenă și citi. Bilețelul pentru Kolea conținea:

„Dragă Kolea, fii bun și transmite-i Aglaiei Ivanovna scrisoarea sigilată pe care o anexez. Îți doresc sănătate.

Al duminiciale iubitor print L. Mișkin.”

— Totuși e caraghios să albi încredere într-un ținc, spuse jignitor Aglala, înapoiindu-i lui Kolea bilețelul și trecînd disprețuitoare pe lingă el.

Asemenea cuvinte Kolea chiar că nu putea suporta; special pentru această ocazie îl rugase pe Ganea să-i împrumute, neexplicîndu-i motivul, fularul lui verde, încă nou de tot. Se supără cumplit.

II

Erau primele zile ale lui iunie și, deja de o săptămînă, la Petersburg vremea era foarte frumoasă, cum rar se întîmplă. Epancinii aveau o casă de vară bogată, proprietate personală, la Pavlovsk³⁴. Lizaveta Prokofievna intră brusc într-o stare de neliniște și se puse în mișcare; nu se agitară nici două zile și plecară.

A doua sau a treia zi după mutarea Epancinilor, cu trenul de dimineață, sosi de la Moscova și prințul Lev Nikolaevici Mișkin. Nu-l întîmpină nimeni la gară;

dar, la coborirea din vagon, prințul îl se năzări subit că doi ochi îl priveau ciudat, aprinși, din mulțimea care-l luase cu asalt pe călătorii veniți cu trenul. Privind mai atent, nu reuși să descopere nimic. Desigur, doar i se năzărise; însă rămase cu o impresie neplăcută. Pe deasupra, prințul era și-așa trist, îngândurat și părea îngrijorat de ceva.

Birjarul îl duse pînă la un hotel aflat în apropierea străzii Liteinaia. Stabilimentul era destul de mizerabil. Prințul ocupă două camere mici, întunecoase și rău mobilate, se spală, se îmbracă, dar nu ceru nimic de mâncare și leși în grabă, parcă temîndu-se să nu piardă timpul și să nu găsească pe cineva acasă.

Dacă l-ar fi privit acum vreunul dintre cei care îl cunoscuseră la Petersburg cu o jumătate de an înainte, acesta, poate, ar fi conchis că prințul s-a schimbat foarte mult în bine. Însă era prea puțin probabil să fie așa. Numai îmbrăcămintea îi era schimbată complet: toate hainele erau noi, cusute la Moscova, ba încă de un croitor bun; dar îmbrăcămintea avea un cusur: prea era cusută la modă (cum cos întoldeauna croitorii de bună-credință, dar nu foarte talentați) și, pe deasupra, era purtată de un om care nu se interesa de ea cituși de puțin, așa că, privindu-l atent pe prinț, un mare amator de rîs, poate, ar fi găsit de ce să zîmbească. Dar puține lucruri care provoacă rîsul există?

Prințul luă o birjă și plecă la Peski. Pe una dintre străzile din preajma Bisericii Nașterii Domnului găsi repede o casă mică din lemn. Spre marea lui mirare, casa era frumoasă pe dinafară, curată, ținută în mare ordine, cu o grădiniță în care creșteau flori. Ferestrele dinspre stradă erau deschise și prin ele se auzea o vorbire tăioasă și neîntreruptă, aproape tipată, ca și cum cineva ar fi recitat sau chiar ar fi rostit o cuvîntare. Prințul intră în curte, urcă scara mică și întrebă de domnul Lebedev.

— Iată-l, îl răspunse bucătăreasa cu minecile suflecate pînă la coate, care îi deschisese ușa, arătînd cu degetul spre „salon”.

În acest salon cu tapet din hirtie albastru-închis, curat și cu unele pretenții, adică cu o masă rotundă și o canapea, cu un ceas de bronz cu cupolă, cu o oglindă îngustă între uși și cu o mică lustră străveche cu plăcuțe de sticlă, care era atîrnată de tavan cu un

lanț de bronz, stătea în picioare domnul Lebedev în persoană, cu spatele la prințul care intra, în vestă, dar fără halnă, pentru că era vară, și, bătându-se în piept, ținea un discurs amarnic pe marginea cline știe căreia teme. Ascultătorii erau: un băiat de vreo cincisprezece ani, o fată tinăra de vreo douăzeci de ani, toată în doliu și cu un copil sugar în brațe, o fată de treisprezece ani, tot în doliu, care ridea foarte mult, căscind grozav gura și, în sfîrsit, un ascultător extrem de ciudat, care stătea întins pe canapea, un îns de vreo douăzeci de ani, destul de frumos, oacheș, cu părul lung și des, cu ochii mari și negri, cu tutele de perciuni și barbă. Acest ascultător, s-ar părea, îl întrerupea adeseori și îl contrazicea pe Lebedev, care perora; probabil că din acest motiv ridea restul publicului.

— Lukian Timofeici, hei, Lukian Timofeici! Ia te uită! Ia uită-te-ncoace!... Ah, duce-te-ai de tot pe pustii!

Și bucătăreasa ieși, dînd din mîini și supărîndu-se atît de tare, încît se înroși toată.

Lebedev întoarse capul și, văzîndu-l pe prinț, rămase un timp ca trîsnit, apoi se repezi spre el cu un zîmbet slugarnic, dar pe drum iar păru să încremenească, rostînd, de altminteri:

— Lu-lu-luminăția sa, printul!

Însă, deodată, ca și cum n-ar fi fost în stare să găsească în sine suficientă prestantă, din senin, se repezi mai întîi la fata în doliu, care ținea copilul în brațe, așa că aceasta se trase cîtiva pași înapoi din pricina surprizei, dar, lăsînd-o imediat în pace, se năpusti apoi spre fetița de treisprezece ani, rămasă în pragul ușii ce dădea spre camera cealaltă, care continua să zîmbească cu rămășițele din risul de mai înainte. Fetița nu suportă țipetele și o șterse pe loc la bucătărie; Lebedev chiar bătu în urma ei din picior, ca s-o înfricoșeze și mai mult, dar, întîlnind privirea prințului, care se uită la el derutat, rosti drept explicație:

— Pentru... respect, he-he-he!

— N-are rost... dădu prințul să înceapă.

— Îndată, îndată, îndată... ca vișorul!

Și Lebedev dispăru tute din cameră. Uluit, prințul se uită la fată, la băiat și la cel întins pe canapea; toți rideau. Izbuclii în ris și prințul.

— S-a dus să-și îmbrace fracul, zise bălatul.

— Ce rău îmi pare, dădu iarăși prințul să înceapă. Și eu care era cîl pe ce să cred... spuneți-mi, nu cumva...

— Credeți că-i beat? strigă vocea de pe canapea. E treaz de-a binelea! Să tot fi dat de dușcă vreo trei-patru pahare, hai, cinci, dar mai mult, nu; ce mai – disciplină.

Prințul dădu să i se adreseze vocii de pe canapea, dar începu să vorbească fata care, avînd întipărită pe fața simpatică expresia cea mai sinceră, spuse:

— Dimineața nu bea niciodată mult; dacă ați venit cu vreo treabă la el, spuneți-i-o acum. E momentul potrivit. Doar seara, cînd se întoarce, e cu chef; la drept vorbind, acum plînge mai mult în pragul nopții și ne citește din Sfînta Scriptură, pentru că sînt cinci săptămîni de cînd ne-a murit mama.

— A fugit pentru că, cu siguranță, i-a fost greu să vă răspundă, spuse și izbucni în ris tinărul de pe canapea. Pariez că s-a și gîndit să vă tragă pe sfoară și acum își face planul de bătăie.

— Doar cinci săptămîni! Doar cinci săptămîni! țină isonul Lebedev, întorcîndu-se deja îmbrăcat cu fracul; clipind din ochi, își scoase batista din buzunar ca să-și șteargă lacrimile. Sîntem orfanii!

— De ce-ai ieșit în zdrențe? îl întrebă fata. Doar aici, după ușă, ai o redingotă nouă. N-ai văzut-o?

— Taci, libelulă! ți-arăt eu! făcu el, dînd să bată la ea din picior. Însă de data asta ea doar izbucni în ris.

— Nu-ncerca să mă sperii, eu nu-s Tania și n-o să fug. Dar ai s-o trezești pe Ljubocika, poate că o sicile colicii... că tare mai ții!

— Nu-nu-nu! Pușchea, pușchea... se sperie teribil Lebedev și, repezîndu-se la copilul care dormea în brațele flicel lui, cu figura timorată, îl făcu cruce de trei ori. Doamne ferește, ocrotește-o, Dumnezeuule! E propriul meu copil sugar, Liubov, îl spuse el prințulul, și-l născută din cea mai legitimă căsătorie de recent răposata Elena, soția mea, care a murit în chinurile facerii. Iar clovica asta e flică-mea, Vera, în dollu. Iar acest, acest, o, acest...

— De ce te-ai blocat? îl strigă tinărul. Continuă, nu te jena.

— Luminăția Voastră! exclamă deodată Lebedev, cu un fel de avînt. Ați binevoit să urmăriți în ziare uciderea familiei Jemarin²⁰⁷?

— Am citit, spuse printul cu o oarecare uimire.

— Ei bine, acesta-l adevăratul ucigaș al familiei Jemarin, chiar el este!

— Ce spuneti? întrebă printul.

— Adică, alegoric vorbind, viitorul al doilea ucigaș al viitoarei a doua familii Jemarin, dacă va exista vreuna. Chiar pentru asta se pregătește...

Toți izbucniră în ris. Printului îi trecu prin minte că, poate, într-adevăr Lebedev se fândosește și se strîmbă doar pentru că, presimțind întrebările lui, nu știe cum să răspundă la ele și încearcă să câștige timp.

— Se răzvrătește! Pune comploturi la cale! strigă Lebedev, parcă nemaiputîndu-se stăpîni. Ei bine, pot eu oare să-l consider pe acest clevetitor, pe acest, aș putea spune, desfrinat și monstru, am oare dreptul să-l consider drept nepot al meu, drept unicul fiu al surorii mele, răposata Anisia?

— Termină odată, om beat ce ești! Credeti-mă, printe, acum și-a pus în cap să se ocupe de avocatură, să umble cu acțiuni penale; și-a dat drumul la elocință, iar acasă, cu copiii, nu discută decît în stilul înalt. În fața judecătorilor de pace a vorbit acum cinci zile. Și pe cine s-a apucat să apere? Nu pe bătrîna care îl implora, care îl ruga și pe care un nemernic de cămătar a jefuit-o, n-avea decît cinci sute de ruble, toată averea ei, ci l-a apărat chiar pe cămătar, Seidler, un jidan, pentru că l-a promis că-l dă cincizeci de ruble.

— Cincizeci de ruble în caz de câștig procesul și numai cinci dacă îl pierd, explică deodată Lebedev, vorbind cu totul altfel decît mai înainte, ca și cum n-ar fi tipat niciodată.

— Și, firește, a făcut-o de oale, doar nu mai sînt rîndulelele de altădată, așa că și-au ris toți de el. Însă dumnealui a rămas grozav de mulțumit de propria-i persoană; luați aminte, nepărtinitori domni judecători, că un bătrîn trist, fără picioare, care trăiește din munca lui cinstită, rămîne fără ultimul codru de pîine; amintiți-vă înțeleptele cuvinte ale legiuitorului: „Să domnească clementa în tribunale!” Și, credeti-mă:

În fiecare dimineață, aici, ne redă această cuvîntare exact cum a rostit-o acolo; astăzi a fost a cincea oară; chiar înaintea sosirii dumneavoastră ne-o recita, alii de mult a îndrăgit-o. Își face singur zîmbre. Și se mai pregătește să apere pe cineva. Sînteți, mi se pare, prințul Mișkin, nu? Kolea mi-a vorbit despre dumneavoastră și mi-a spus că încă n-a întîlnit pe lume alt om mai inteligent.

— Și nu-l! Și nu-l! Nu există oameni mai inteligenți pe lume! îi ținu imediat isonul Lebedev.

— Cred că asta a mințit. Unul vă iubeste, iar celălalt vă lingusește; vreau să știți că n-am deloc intenția să vă măgulesc. Sosirea dumneavoastră are un sens: la arbitraj-ne pe amîndoi. Ei, ce-ar fi ca prințul să judece și să spună care din noi are dreptate? I se adresă el unchiului. Printe, chiar sînt bucuros că s-a întîmplat să fiți aici.

— Vreau! strigă decis Lebedev și, fără voie, întoarse capul spre publicul care începuse iarăși să se apropie.

— Și, mă rog, ce diferend aveți? întrebă prințul, încruntîndu-se.

Într-adevăr, îl durea capul și, pe deasupra, era din ce în ce mai convins că Lebedev îl trage pe sfoară și se bucură că afacerea se amină.

— Relatarea faptelor. Sînt nepotul lui, aici nu a mințit, deși minte mereu. N-am terminat gimnaziul, însă vreau să-l termin și o să reușesc s-o fac, pentru că am voință. Iar deocamdată, ca să am cu ce trăi, îmi iau o slujbă la calea ferată, plătită cu douăzeci și cinci de ruble. În plus, recunosc că de două sau de trei ori pînă acum el m-a ajutat. Am avut douăzeci de ruble și le-am pierdut. Da, printe, credeți-mă, am fost alii de ticălos, de josnic, încît le-am pierdut!

— Ti le-a cîștigat un mizerabil, un mizerabil, căruia n-ar fi trebuit să-i plătești! strigă Lebedev.

— Da, un mizerabil, dar căruia trebuia să-i plătesc, continuă tinărul. Că este mizerabil, depun și eu mărturie și asta nu numai din cauză că te-a pocnit. Printe, e vorba despre un ofițer ratat, un locotenent în retragere din fosta echipă a lui Rogojin, care dă lecții de box. Acum, după ce Rogojin i-a alungat, hoinăresc cu toții. Dar cel mai rău e că știam totul despre el, știam că-i mizerabil, netrebnic și hoțoman și totuși m-am apucat să joc cu el și, cînd am pus la bătaie